

REKOMANDIME

POPULLSIA URBANE

Për të rritur pjesëmarrjen qytetare dhe politike të popullsisë urbane në vend:

Të rritet ndërgjegjësimi për rëndësinë e pjesëmarrjes në jetën socio-politike

- ♦ Të vendoset fokus mbi përshkrimin e përfitimeve të angazhimit qytetar.
- ♦ Të lidhet aktivizmi me çështjet që shqetësojnë si ekologjia, urbanizimi, etj .
- ♦ Identifikohen personat që shërbejnë si model dhe ndikuesit dhe të promovohen aktivitetet dhe ndikimi i tyre.

Të promovohen kanale dhe procedura për të inkurajuar pjesëmarrjen në jetën qytetare

Të nxiten ndryshimet dhe përmirësimet brenda bashkësive si rezultat i pjesëmarrjes aktive në jetën socio-politike.

Të sigurohen mekanizma që do të mbështesin dialogun midis qytetarëve dhe qeverisë për të rritur pjesëmarrjen qytetare.

- ♦ Të përmirësohet reagimi i institucioneve shtetërore dhe partive politike ndaj nevojave të qytetarëve.

Të rritet besimin në fuqinë e tyre për të patur një ndikim në bashkësinë ose shoqërinë.

- ♦ Të promovohen shembuj pozitivë dhe ndikimi i tyre në komunitet. Të paraqiten shembuj që vërtetojnë se aktivizmi ka rëndësi dhe ka fuqinë për të rregulluar shoqërinë.
- ♦ Të promovohen projekte dhe iniciativa të vogla në komunitet që trajtojnë çështje të ndryshme interesi.

- ♦ Të iniciohen dhe promovohen fushata që synojnë mbrojtjen e mjedisit, ndotjen e ajrit, transportin, etj.
- ♦ Të përdoren formate ku do mund të paraqiten qëndrimet, stilet e jetesës dhe ndërveprimi i popullatës urbane duke përfshirë gratë, të rinjtë, votuesit për herë të parë, të papunët, të punësuarit. Të përdoren televizioni, dëshmi në mediat sociale, histori të palëve të treta, intervista, gjurmim të projekteve, skenare para dhe pas, etj.
- ♦ Të fuqizohen duke zhvilluar aftësi dhe njohuri për një angazhim të sigurt qytetar.
- ♦ Të përdoret një shumëllojshmëri e mjeteve në internet (të preferuara nga popullata urbane) dhe mjeteve personale për të edukuar dhe ndihmuar zhvillimin e aftësive të tilla si uebinare, forume, blogje, video të drejtëpërdrejta, artikuj edukues në internet, trajnim falas, etj.

Të kontribuohet në ndërtimin e një kulture politike që inkurajon pjesëmarrjen në të gjitha nivelet e shoqërisë, pa frikë nga pasojat, kërcënimet dhe dhuna.

Të promovohet diversiteti dhe përfshirja e kandidatëve sipas moshës, gjinisë, përkatësisë etnike, etj.

Të krijohen aleanca:

Me mediat (digjitale dhe tradicionale)

- ♦ Të rritet ndërgjegjësimi në lidhje me përfitimet e pjesëmarrjes aktive qytetare.
- ♦ Të raportohet mbi rezultatet e iniciativave qytetare.
- ♦ Të promovohen kanale dhe mënyra për pjesëmarrjen qytetare.
- ♦ Të përfshihen qytetarët në debate dhe biseda për të promovuar interesin e tyre për pjesëmarrje.
- ♦ Të promovohen narrativat e përqendruara në shembuj pozitivë dhe të suksesshëm të pjesëmarrjes qytetare.

Me OJQ-të

Krahasuar me grupet e tjera demografike, popullata urbane është më e privilegjuar për sa i përket qasjes në një shumëllojshmëri të OJQ-ve.

- ♦ Të përdoren OJQ-të si një qendër për të nxitur pjesëmarrjen. Të theksohet roli efektiv i OJQ-ve, dukshmëria e tyre, si dhe fushat e tyre të interesit.
- ♦ Të krijohen hapësira dhe mundësi mbështetëse për qytetarët që të bashkohen dhe të veprojnë në lidhje me çështjet për të cilat kanë interes (mjedisi jetësor, shëndeti, urbanizimi, kultura, arti, etj.)

- ♦ Të sigurohen udhëzime dhe burime që do të inkurajojnë qytetarët të marrin pjesë me besim në jetën qytetare.
- ♦ Të përdoren ato si një mekanizëm që do të mbështesë dialogun midis qytetarëve dhe institucioneve.

Të përdoren ndikues / personave të famshëm

- ♦ Të vendosen lidhje me mikro-ndikues të rëndësishëm për grupe të ndryshme demografike për të promovuar pjesëmarrjen qytetare.
- ♦ Të përdoren ndikuesit për të mbledhur një grup kritik rreth çështjeve të ndryshme me interes.
- ♦ Të përdoren ndikuesit si drejtues në projekte më të vogla të komunitetit.

Të përdoren kanalet përkatëse të komunikimit dhe të zbatohen qasjet jo-konvencionale dhe tradicionale

Të përdoret televizioni për të arritur deti tek shumica e popullsisë urbane.

Opsionet më të rekomanduara janë lajme, debate, biseda, studio të hapura, etj.

Të përdoren mediat sociale për të arritur deri tek të rinjtë, duke përfshirë pjesën e arsimuar dhe të punësuar të popullsisë.

Mediat sociale janë kanali kryesor i informacionit (28% burim i informacionit socio-politik) me potencial të madh për angazhim dhe pjesëmarrje të pjesës më të re të popullsisë (42% e të rinjve nën 25 vjeç përdorin mediat sociale si burim informacioni).

Teknikat për t'u marrë parasysh:

- ♦ Të nxitet komunikim i dyanshëm i hapur.
- ♦ Të promovohen tema përkatëse.
- ♦ Të ofrohet hapësirë ku do të dësgjohen qytetarët.
- ♦ Të lidhevendose lidhje me ndikues / persona të famshëm.
- ♦ Të promovohet ndërveprimi i drejtpërdrejtë me kandidatët.
- ♦ Të ndahen mendime për çështje të ndryshme me interes.
- ♦ Të njoftohen me progresin e çështjeve të ndryshme shqetësuese.

Të organizohen takime të drejtpërdrejta ose ngjarje të tjera në komunitet.

Formati i këtyre takimeve duhet të jetë joformal, siç janë takime në kafene, debate, projekte të përbashkëta të komunitetit.

Të pilotohen kanale të tjera jo-tradicionale

- ♦ Të organizohen ngjarje dhe aktivitete argëtuese për të nxitur interes dhe pjesëmarrje më të madhe, duke përfshirë ngjarje sportive, koncerte, pikniqe, etj.
- ♦ Të mirren parasysh metodat efektive të kontaktit për shpërndarjen e informacionit, p.sh në autobusë, qendra tregtare, dyqane lokale, parqe dhe mjedise të tjera.

POPULLSIA RURALE

Në përgjigje të sfidave të identifikuara, rekomandohen një sërë ndërhyrjesh që mund të kontribuojnë në mënyrë efektive në përmirësimin e pjesëmarrjes qytetare dhe politike të popullsisë rurale në vend:

Zbatimi i fushatës së regjistrimit të votuesve dhe / ose karvanit për të ndjekur, vërtetuar dhe adresuar problemet me dokumentet.

Të forcohet besimi i tyre se mund të kenë ndikim në komunitet ose shoqëri.

- ♦ Të promovohen shembuj pozitivë lokalë që njihen dhe respektohen nga komuniteti dhe të theksohet ndikimi i tyre. Të paraqiten shembuj që vërtetojnë se aktivizmi ka rëndësi dhe ka fuqinë për të rregulluar shoqërinë.
- ♦ Të promovohen dhe të mbështeten projekte dhe iniciativa më të vogla të komunitetit që adresojnë çështje të ndryshme shqetësuese.
- ♦ Të merren parasysh formate të ndryshme të pjesëmarrjes, siç janë takimet joformale me përfaqësues dhe aktivistë lokalë me ndikim, rrëfimet e palëve të treta, projektet e komunitetit të mbështetura nga një parti politike ose një organizatë tjetër.

Të përmirësohet perceptimi negativ i nën-përfaqësimit nga zyrtarët e zgjedhur

- ♦ Të përfshihen dhe të mbahen lartë në agjendën publike çështjet e rëndësishme për popullatën rurale.
- ♦ Të ndiqen shqetësimet e komunitetit rural në periudhën midis zgjedhjeve.
- ♦ Të nxiten politikanët dhe aktivistët të dalin në mbrojtje të nevojave të popullatës rurale.
- ♦ Të përdoren mjete të ndryshme për të promovuar komunikim të dyanshëm si vizitat e rregullta mujore në komunitet, paraqitje e shqetësimeve të popullatës rurale në media, si dhe evidentimin e rregullt të progresit të arritur; promovimi i çështjeve dhe shqetësimeve të të rinjve në mediat sociale.

Të promovohen kanalet dhe metodat lokale për të inkurajuar popullsinë rurale të marrë pjesë në jetën qytetare.

- ♦ Format e mundshme: takimet e rregullta, sondazhet ose forma të tjera për shprehjen e mendimeve për një çështje specifike, etj.

Të krijohen aleanca:

Me organizatat lokale të shoqërisë civile për të:

- ♦ Identifikuar çështjet në nivelin mikro që janë të rëndësishme për Bashkësitë lokale.
- ♦ Mbështetur projekte të vogla të iniciuara nga organizatat lokale.
- ♦ Vendosur kontakte të ngushta me Bashkësitë rurale.
- ♦ Forcuar kapacitetet, pozicionin dhe rrjetëzimin e organizatave lokale brenda komunitetit rural për të rritur besueshmërinë e tyre dhe fuqinë ndikuese.

Me mediat (digjitale dhe tradicionale)

- ♦ Të promovohen çështje të rëndësishme për popullsinë rurale, veçanërisht ato që përqendrohen në përmirësimin e cilësisë së jetës rurale.
- ♦ Të ndiqet progresi i projekteve të rëndësishme për popullatën rurale.
- ♦ Të promovohen histori pozitive dhe të suksesshme të aktivistëve rural.
- ♦ Të promovohet diversiteti i kandidatëve (grua, të rinj, rural) gjatë fushatave zgjedhore.
- ♦ Të promovohen kanale dhe rrugë të reja për pjesëmarrjen qytetare të komunitetit rural.

Të zgjidhen kanalet përkatëse të komunikimit dhe të aplikohen si qasje jo-konvencionale dhe

Të përdoret televizionin për të arritur deri tek popullata rurale.

- ♦ Të promovohen përfaqësues dhe tema të rëndësishme për popullatën rurale përmes debateve, programeve debative ose debateve ndërvepruese të përqendruara në përmirësimin e cilësisë së jetës, migrimin e të rinjve, etj.
- ♦ Të përdoren forma që mundësojnë kontekstualizimin dhe shfrytëzimin e informacionit, p.sh. të përdoret televizioni për të arritur deri tek të moshuarit, gratë dhe njerëzit me të ardhure dhe arsim të ulët.

Të organizohen takime ballë për ballë ose ngjarje të tjera të komunitetit.

Të shfrytëzohet potenciali i formateve të njohura, siç janë diskutimet joformale, dhe jo ngjarje të mëdha.

- ♦ Të përdoren forma të ndryshme për ndërveprim të drejtpërdrejtë siç janë tubimet e vogla ose takimet joformale në lagje.
- ♦ Të propozohen projekte ose aktivitete të komunitetit që do të bashkojnë njerëz ose grupe specifike në komunitet.

Të përdoren mediat sociale për të kontaktuar me popullatën më të re rurale.

Mediat sociale janë kanali kryesor i informacionit me një potencial të madh për të angazhuar pjesën më të re të popullsisë: Mund të ndihmojë në promovimin e jetës rinore rurale, të promovojë shembuj pozitivë të rinisë rurale dhe të ofrojë mundësi për shprehjen e mendimit (sondazhe, debate, nxitje komentesh, etj.)

Të pilotohen kanale të tjera jo-tradicionale

- ♦ Të organizohen aktivitete argëtuese dhe ngjarje dhe të paraqiten përmbajtje të reja për të aktivizuar grupet specifike të synuara.
- ♦ Të eksplorohe mënyra për të arritur deri te popullata rurale duke shpërndarë informacionin në mjetet e transportit publik, në stacionet e autobusëve, dyqanet dhe objektet e tjera lokale.

RINIA

Më poshtë janë një sërë rekomandimesh që synojnë të adresojnë gjetjet dhe përfundimet e sipërpërmendura. Këto rekomandime janë:

- ♦ Të përqëndruara tek të rinjtë.
- ♦ Specifike për kontekstin.
- ♦ Të përqëndruara në përdorimin e kanaleve të duhura.
- ♦ Të zbatueshme.

Rekomandimet janë ndarë në tre grupe si më poshtë:

Të rritet rëndësia dhe relevanca e procesit zgjedhor

Fjalor shoqëror, jo politik : Shqetësohem për shumë gjëra - arsimin, shëndetin, mjedisin

- ♦ Zgjedhjet dhe votimi të lidhet me çështjet që ndikojnë në jetën e të rinjve
- ♦ Promovimi i çështjeve që ndikojnë më shumë tek të rinjtë dhe ato për të cilat të rinjtë ka të ngjarë të jenë më të ditur dhe më të interesuar (p.sh. arsimi, shëndetësia, ekologjia)
- ♦ Zhvillimi i fushatave për një çështje të rëndësishme për të rinjtë: fushatat që kanë në shënjestër të rinjtë, që adresojnë një çështje të vetme me interes për të rinjtë, dhe çështjet përkatëse të politikave ose vendimet e ardhshme politike që mund të motivojnë rininë e cila ndryshe është e tjetërsuar nga politika institucionale.
- ♦ Të përfshihen në mënyrë të qartë çështjet e të rinjve në programet partiake

- ♦ Të nisen aktivitete të përbashkëta me organizata dhe ekspertë që merren me çështjet me interes, p.sh. organizatat civile mjedisore

Përqëndrim në ndikimin që ata mund të kenë: Dua të di se sa ndikim ka vota dhe përfshirja ime në jetën e komunitetit.

- ♦ Të promovohen aktivistë të ndryshëm të rinj, të prezantohen aktivitetet e tyre dhe ndikimi i tyre.
- ♦ Të promovohen projekte të vogla të komunitetit që trajtojnë çështje specifike, p.sh. donacione për bibliotekat, eko-aktivizëm, zakone të shëndetshme, etj.
- ♦ Të promovohen mënyra në të cilat të rinjtë mund të kenë ndikim.
- ♦ Të paraqiten shembuj që vërtetojnë se aktivizmi ka rëndësi dhe ka fuqinë për të rregulluar shoqërinë.
- ♦ Formatet për t'u marrë në konsideratë përfshijnë: dëshmi, miratim nga kolegët, rrëfime të palëve të treta, projekte të komunitetit në nivelin mikro të mbështetura nga partitë politike ose organizata të tjera

Siguroni kanale për shprehjen e mendimit: Dua që hapësira dhe mundësitë të dëgjohen

- ♦ Të krijohen mundësi për komunikim të drejtpërdrejtë dhe të rregullt me të rinjtë

Të ndjehen të dukshëm: Do të doja të dija që nevojat dhe shqetësimet e mia si i ri janë po aq të rëndësishme dhe të përfaqësuar në proceset zgjedhore dhe politike.

- ♦ Drejtuesit e lartë të qeverisë duhet të promovojnë dhe t'u kushtojnë vëmendje aktivistëve dhe politikanëve të rinj për të demonstruar interesin e tyre dhe për të mbështetur rolin e rëndësishëm të të rinjve në shoqëritë demokratike. Duke pasur parasysh pozicionin e tyre unik dhe vëmendjen e madhe mediatike që ata tërheqin, drejtuesit e lartë të qeverisë mund të bëjnë shumë për të vendosur dhe mbajtur çështjet e të rinjve në axhendën publike dhe gjithashtu të promovojnë politikanë dhe përfaqësues të rinj si dhe profesionistë të tjerë të rinj të suksesshëm.
- ♦ Mediat sociale dhe mjetet e tjera në internet duhet të përdoren për të lejuar të rinjtë të marrin pjesë në vendimmarrjen kombëtare dhe lokale. Kjo mund të përfshijë ndarjen e informacionit politik në një mënyrë të qasshme për të rinjtë, sigurimin e reagimeve të drejtpërdrejta të të rinjve për qeverinë mbi politika të caktuara (p.sh. përmes forumeve për reagime), mbajtjen e konsultimeve midis të rinjve dhe politikanëve përmes mediave sociale ose platformave të tjera në internet, duke përdorur anketat e strukturuar të qytetarëve, sondazhet e opinioneve, peticione online, konsulta politikash dhe dialogje dhe përfshirje e të rinjve në planifikimin e zhvillimit.

Formatet dhe kanalet për t'u marrë në konsideratë përfshijnë: media sociale, ditët e hapura, takime për kafe, projekte të përbashkëta si dhe debate dhe konferenca.

Të krijohen aleanca.

Me media (digjitale dhe tradicionale)

- ♦ Të promovohen narrativat e përqendruara në shembujt pozitivë dhe të suksesshëm të aktivizmit të rinisë (p.sh. Greta Thunberg).
- ♦ Të promovohet prania e politikanëve dhe aktivistëve të rinj në media dhe të rritet mbulimi i tyre mediatik.
- ♦ Të promovohen kanale dhe mënyra të reja për pjesëmarrjen qytetare të të rinjve.
- ♦ Të përfshihen më shumë të rinj në debate, talk show, etj dhe t'u jepet atyre një mundësi të flasin për çështje që u interesojnë.

Me organizatat rinore

- ♦ Të krijohen hapësira dhe mundësi mbështetëse për të rinjtë që të bashkohen dhe të veprojnë për çështje për të cilat kanë interes.
- ♦ T'u jepen udhëzime dhe burime që do të inkurajojnë të rinjtë të marrin pjesë me besim në jetën qytetare.
- ♦ Të sigurohen mekanizma që do të mbështesin dialogun midis të rinjve dhe qeverisë.
- ♦ Të tregohet qëndrim më proaktiv në afrimin me të rinjtë për të ndihmuar rritjen e dukshmërisë dhe ndërgjegjësimit të publikut.

Me ndikues dhe persona të famshëm

- ♦ Të vendoset partneritet me mikro-ndikues të rëndësishëm në fusha të ndryshme për jetën e të rinjve për të promovuar pjesëmarrjen qytetare.

Të zgjidhen kanalet e duhura të komunikimit.

Mediat sociale luajnë një rol dominues në zakonet mediatike të të rinjve pasi ato janë zakonisht burimi i tyre kryesor i informacionit dhe kanali i pjesëmarrjes

- ♦ Të përdoren profilet e mediave sociale kushtuar komunikimit me të rinjtë, të menaxhuara nga të rinjtë brenda organizatës / institucionit / partisë.
- ♦ Të përdoret një përzierje e të gjitha kanaleve të komunikimit të drejtpërdrejtë të disponueshme (mesazhe direkte, komente, reagime, robot chat, etj.)
- ♦ Të promovohen tema dhe çështje shoqërore që lidhen me të rinjtë.
- ♦ Të sigurohet hapësirë për të rinjtë për të shprehur mendimet e tyre.
- ♦ Të vendoset partneritet me ndikues / persona të famshëm.
- ♦ Të përdoren formate më dinamike: lëvizje, video, transmetime të drejtpërdrejta, histori, etj.

Të përdoren media tradicionale dhe televizioni për t'i edukuar ata në lidhje me procesin e zgjedhjeve ose për të paraqitur kandidatë. Lajmet dhe debatet janë formatet më të njohura.

Të përdoren takime të drejtpërdrejta, joformale për të ndërtuar marrëdhënie me votuesit e rinj duke i bërë ata të ndjehen të vlerësuar dhe të dëgjuar

Formatet për t'u marrë në konsideratë përfshijnë: takime joformale në kafene, debate, projektet e komunitetit që shërbejnë të rinjtë, leksione mbi tema me interes, etj

Të organizohen veprimtari artistike, kulturore ose sportive për të vendosur një ekuilibër midis arsimit dhe argëtimit.

VOTUESIT PËR HERË TË PARË

Përveç rekomandimeve që i referohen të rinjve në përgjithësi, rekomandimet e mëtejshme përfshijnë:

Informim dhe edukim për zgjedhjet në lidhje me qasjen në procesin zgjedhor

- Të zhvillohet një fushatë e dedikuar edukative duke siguruar të gjithë informacionin e nevojshëm për votuesit për herë të parë mbi regjistrimin e votuesve, kontrollin e listës zgjedhore, procedurat e votimit, etj.
- Të përdoren mjete të përshtatura dhe kanale komunikimi për të përcjellë dhe për të shpërndarë mesazhet në mënyrë efektive: Video tutorial, infografikë ose prezantime të tjera vizuale mund të jenë një zgjedhje e mirë që i përshtaten preferencave të këtij grupi. Komunikimi duhet të jetë kryesisht online, duke përdorur kanale dixhitale për shënjestrim të saktë.
- Të përfshihen përfaqësuesit dhe ekspertët e të rinjve në të gjitha fazat e fushatave të informimit dhe edukimit të votuesve, për të përfshirë qëndrimet e të rinjve në hartimin, vlerësimin dhe validimin e aktiviteteve.

Të fillohet herët

Votuesit e ardhshëm të përfshihen herët në procesin demokratik, para se të arrijnë moshën e votimit duke paraparë pararegjistrimin për të lehtësuar votimin ose për të stimuluar votuesit për herë të parë përmes mesazheve SMS, postës elektronike ose kanaleve të tjera të komunikimit specifike për këtë grup.

Të rritet rëndësia e procesit zgjedhor duke u përqendruar në çështjet me interes për ta - arsimi, shëndetësia dhe ekologjia, roli i tyre në proces, shembuj pozitivë të ndikimit të pjesëmarrjes qytetare dhe sigurimi i kanaleve ku ata mund të shprehin mendimet e tyre ose të trajtojnë tema përkatëse. Detajet e aktiviteteve që adresojnë këto mundësi përfshihen në rekomandimin për grupin e përgjithshëm të të rinjve.

Të krijohen aleanca

Përveç aleancave me mediat, krijimi i aleancave me organizatat rinore dhe ndikuesit janë të rëndësishëm për të siguruar mobilizimin e votuesve për herë të parë. Partneriteti me mikro-ndikues të rëndësishëm për fusha të ndryshme të jetës së të rinjve ka të ngjarë të rrisë interesin e tyre për procesin dhe të ndikojë në gatishmërinë e tyre për t'u angazhuar.

Të përdoren kanalet e duhura të komunikimit

Brezi aktual i votuesve për herë të parë janë vendasit e parë digjitalë që thirren në votim, kështu që zakonet e tyre të medias krijohen kryesisht nga media digjitale, në veçanti nga platformat e mediave sociale. Ato janë burimi kryesor i informacionit për ta dhe mund të jenë efektive në nxitjen e pjesëmarrjes së personalizuar bazuar në ndjenjat dhe bisedat e tyre dhe krijimin e kanaleve të dyanshme të komunikimit.

Takimet e drejtpërdrejta informale mund të jenë gjithashtu një mjet efektiv për krijimin e lidhjeve me votuesit për herë të parë, veçanërisht nëse përqendrohen në tema përkatëse.

Komunikimi efektiv me të rinjtë mund të arrihet gjithashtu duke prezantuar aktivitete dhe përmbajtje artistike, kulturore ose sportive.

TË RINJTË NGA ZONAT RURALE

Rekomandimet për rininë e përgjithshme janë gjithashtu të rëndësishme dhe të zbatueshme për këtë grup.

Një nga rekomandimet më të rëndësishme për të angazhuar votuesit e rinjë rural është që të shfrytëzojnë vullnetin e tyre të madh për të marrë pjesë në aktivitete qytetare dhe politike duke krijuar dhe promovuar kushte dhe kanale që do të lehtësojnë një pjesëmarrje të tillë.

Rekomandimet specifike për komunikim dhe bashkëveprim me të rinjtë rurale janë:

Përqendrimi në çështjet që shqetësojnë rininë rurale

Çështjet lokale që mund të kontribuojnë në një cilësi më të mirë të jetës si transporti, argëtimi dhe punësimi, duke qenë shqetësimet kryesore të shprehura nga pjesëmarrësit në studim.

Të përmirësohet perceptimi i tyre negativ se janë të nën-përfaqësuar nga zyrtarët e zgjedhur

- Të përfshihen, diskutohen dhe të adresohen në mënyrë të vazhdueshme çështjet që shqetësojnë rininë rurale në agjendën publike të përfaqësuesve përkatës politikë si gjatë zgjedhjeve ashtu edhe ndërmjet tyre.
- Të inkurajohen politikanë dhe aktivistë të lidhur me partitë kryesore politike për të promovuar nevojat e rinisë rurale.

Të forcohet besimi i tyre se mund të kenë ndikim në komunitet dhe shoqëri

- Të promovohen shembuj pozitivë të aktivistëve të rinj rural të njohur dhe të respektuar në komunitet dhe theksohet ndikimi i arritjeve të tyre. Të paraqiten shembuj që vërtetojnë se aktivizmi ka rëndësi dhe ka fuqinë për të rregulluar shoqërinë.

- ♦ Të promovohen projekte dhe iniciativa të vogla në komunitet që trajtojnë çështje të ndryshme interesi për të rinjtë rural.
- ♦ Të shpërndahen shembuj pozitivë duke përdorur formate të ndryshme të tilla si dëshmi, histori të palëve të treta dhe projekte të komunitetit në një mikro-nivel me mbështetje nga një parti politike ose një organizatë tjetër.

Të vendosen kanale për komunikim të rregullt dhe të ngushtë me rininë rurale

- ♦ Të shfrytëzohet potenciali i kontaktit personal / të drejtpërdrejtë për të motivuar dhe ndikuar në përfshirjen e rinisë rurale dhe pjesëmarrjen në aktivitetet qytetare dhe procesin zgjedhor.
- ♦ Formatet dhe kanalet që duhet të konsiderohen janë: takime joformale, projekte të komunitetit, kontrolle të rregullta, organizim të ngjarjeve të vogla argëtuese ose vizita në ngjarje në qytete të tjera, etj.

Të forcohen kapacitetet e të rinjve rurale për të marrë pjesë në jetën qytetare dhe politike

Organizoni programe falas për të folurit publik, debat dhe menaxhim të projektit për të zhvilluar besimin për të marrë pjesë në jetën qytetare dhe politike.

Të krijohen aleanca

Përveç krijimit të aleancave me mediat, krijimi i aleancave me organizatat lokale të të rinjve dhe ndikuesit janë gjithashtu të rëndësishme për të mobilizuar rininë rurale. Partneriteti me mikro-ndikuesit lokalë aktivë në fusha të ndryshme të jetës së të rinjve do të rrisë interesin dhe gatishmërinë e tyre për t'u angazhuar.

Të përdoren kanalet përkatëse të komunikimit

- ♦ Të vendoset komunikim i drejtpërdrejtë me të rinjtë rural. Të organizohen takime të drejtpërdrejta, joformale të përqëndruara në tema përkatëse.
- ♦ Të përdoren mediat sociale si kanali kryesor i informacionit pasi ato kanë potencialin më të madh për angazhim dhe pjesëmarrje: të promovohen tema të jetës të rinisë rurale, të promovohen shembuj pozitivë të rinisë rurale, të sigurohen mundësi për të shprehur mendimin e tyre (sondazhe, debate, komente, etj.)
- ♦ Të përdoret TV gjatë procesit zgjedhor, veçanërisht lajmet, debatet dhe prezantimi i kandidatëve.
- ♦ Të organizohen aktivitete dhe ngjarje argëtuese. Ngjarje të tilla mund të nxisin interes dhe pjesëmarrje për shkak të mungesës së argëtimit të organizuar në zonat rurale në përgjithësi

GRATË

Në përgjigje të këtyre sfidave dhe pengesave të identifikuara, rekomandohen një sërë ndërhyrjesh që mund të kontribuojnë në mënyrë efektive për të përmirësuar pjesëmarrjen qytetare dhe politike të grave në vend:

Të rritet ndërgjegjësimi në lidhje me rëndësinë e pjesëmarrjes së grave në çështjet civile dhe politike në shoqëritë demokratike për të kundërshtuar stereotipat gjinorë dhe për të kontribuar në ndërtimin e një kulture politike të favorshme për pjesëmarrjen e grave në të gjitha nivelet e shoqërisë:

- Të theksohet rëndësia e përfitimeve nga pjesëmarrja socio-politike.
- Të zërthehen stereotipat dhe paragjykimet.
- Të promovohet barazia e grave në politikat e partive politike dhe shoqërinë në tërësi.
- Të përdoret imazhi pozitiv i përfaqësuesve politikë të grave në fushatat politike.
- Sjellja e anëtarëve të partisë të jetë në përputhje me vlerat e barazisë gjinore.
- Të ndërtohen aleanca me burra dhe organizata të tjera të grave për të promovuar pjesëmarrjen e grave në jetën publike dhe politike.
- Të forcohet trajnimi qytetar në sistemin arsimor zyrtar në të gjitha nivelet dhe të nxitet arsimi i të rriturve për barazinë gjinore dhe mosdiskriminimin

Të rritet rëndësia dhe kuptimi i pjesëmarrjes qytetare dhe politike

- Të edukohen gratë për rëndësinë e pjesëmarrjes.
- Të vendoset lidhja midis shqetësimit dhe problemet konkrete të grave me fuqinë e tyre për të ndikuar në politikat dhe procesin e vendimmarrjes në përgjithësi.
- Të zbatohen fushata me një çështje të vetme që kanë në shënjestër gratë dhe që adresojnë çështje përkatëse të politikave ose vendimet e ardhshme politike dhe kanë fuqinë për t'i angazhuar ato.
- Të nisen aktivitete të përbashkëta të komunitetit në nivel mikro me organizata dhe ekspertë që merren me çështje të interesit p.sh. fëmijët, sigurinë e trafikut, ndriçimin e hapësirave publike, sistemet e furnizimit me ujë.
- Të vendose problemet dhe shqetësimet e grave në programet partiake dhe ato të trajtohen me masa të veçanta.

Të forcohet besimi i tyre se mund të kenë ndikim në komunitet ose shoqëri.

- ♦ Të promovohen aktivistë të ndryshëm nga të dy gjinitë dhe të përdoren shembuj që mund të tregojnë se aktivizmi, përfshirë ai për të drejtat e grave, ka rëndësi dhe ka fuqinë për të përmirësuar dhe korrigjuar shoqërinë.
- ♦ Të promovohen histori të suksesit të projekteve më të vogla të komunitetit me të cilat janë zgjedhur probleme ose shqetësime të grave.
- ♦ Të promovohen mënyrat se si gratë mund të kenë ndikim dhe të theksohet roli i gruas si agjente për ndryshime pozitive shoqërore.
- ♦ Të rritet dukshmëria e nismave femërore, të përqendrohet vëmendja dhe të zbulohen pengesat institucionale që rezultojnë me praktika me paragjykim gjinor.
- ♦ Të krijohen mekanizma për të konsultuar dhe komunikuar me gratë në Bashkësitë lokale kur krijohen programe ose politika partiake.
- ♦ Formatet që duhet të merren në konsideratë janë: dëshmitë, rrëfimet e palëve të treta, projekte të komunitetit në nivelin mikro të mundësuar nga partitë politike ose organizata të tjera dhe kontakte të drejtpërdrejta.

Inicim i pjesëmarrjes

- ♦ Të ftohen gratë që të merren drejtpërdrejt me aktivitete të ndryshme qytetare (për shkak të vetë-iniciativës më të ulët).
- ♦ Të demonstrohet mbështetja dhe vlerësimi ndaj nismave të grave.
- ♦ Të promovohen kanalet, metodat për pjesëmarrje dhe angazhimi me ndjeshmëri ndaj nevojave dhe prioritetëve të grave.
- ♦ Të sigurohet mbështetje dhe fleksibilitet duke marrë parasysh punët e tyre të përditshme për të siguruar praninë dhe pjesëmarrjen e tyre
- ♦ Të përdoret fuqia e motivimit kolektiv – të ftohen grupet e miqve, kolegëve, lagjen, etj.

Të forcohen i kapacitetet

- ♦ Të ndërtohen kapacitete për të zhvilluar aftësi të rëndësishme për pjesëmarrjesi për shembull: aftësi drejtuese, të folurit në publik, paraqitje publike, etj.
- ♦ Të ofrohen trajnime mediatike për gratë aktiviste dhe/ose politikanet për të mbështetur fushatat mediatike efektive për të promovuar agjendën e tyre.

Të krijohen aleanca

Me mediat (tradicionale dhe jotradicionale)

Media mund të luajë një rol të rëndësishëm në mbështetjen e pjesëmarrjes së ekuilibruar të grave në vendimmarrjen politike dhe publike, duke kryer një mbulim të barabartë të grave kandidate, duke u përqëndruar në kontributet pozitive të grave në jetën politike dhe civile, dhe duke shmangur vazhdimin e stereotipeve negative. Këto veprime mund të ndihmojnë në sfidimin e qëndrimeve negative ndaj pjesëmarrjes politike dhe qytetare të grave ose në sfidimin e mungesës së besimit dhe mbështetjes për kandidatët femra midis votuesve. Mediat duhet të:

- ♦ Edukojnë dhe sensibilizojnë për rëndësinë e pjesëmarrjes së gruas në jetën socio-politike.
- ♦ Promovojnë pjesëmarrjen dhe interesat e grave.
- ♦ Theksojnë parimet e barazisë gjinore dhe mosdiskriminimit.
- ♦ Sigurojnë që gratë dhe burrat të kenë mundësi të barabarta (koha e transmetimit, ftesat për debate, temat për diskutim) gjatë fushatave zgjedhore.
- ♦ Promovojnë shembuj pozitivë të aktivizmit dhe pjesëmarrjes politike të grave.
- ♦ Promovojnë projekte më të vogla të komunitetit të iniciuara dhe të drejtuara nga gratë.
- ♦ Promovojnë mënyra dhe rrugë për pjesëmarrjen e grave, përfshirë promovimin e OJQ-ve.
- ♦ Kontribuojnë në ndërtimin e një kulture politike që inkurajon pjesëmarrjen e grave në të gjitha nivelet e shoqërisë, pa frikë nga abuzimi seksual, misogjinist ose fanatik dhe gjuha e urrejtjes, frikësimi dhe dhuna.
- ♦ Përdorin pjesën argëtuese të programit për të rritur ndërgjegjësimin për rëndësinë e pjesëmarrjes aktive të grave, p.sh. serial filmik mbi aktivizmin femëror, përmbajtje që promovon udhëheqëse femra dhe shembuj pozitivë.

Me OJQ-të (veçanërisht ato që merren me barazinë gjinore)

- ♦ Të krijohen hapësira dhe mundësi mbështetëse për gratë që të bashkohen dhe të veprojnë për çështje për të cilat kanë interes.
- ♦ Të sigurohen udhëzime dhe burime që do t'i inkurajojnë të rinjtë të marrin pjesë me besim në jetën qytetare.
- ♦ Të sigurohen formate për angazhimin e grave.
- ♦ Të shërbejnë si një burim mbështetjeje dhe fuqizimi për iniciativat e grave.
- ♦ Të përdoren OJQ-të si një lidhje midis grave në Bashkësitë lokale dhe autoriteteve qendrore.
- ♦ Të sigurohen mekanizma që do të mbështesin dialogun midis grave dhe autoriteteve qendrore për të mbështetur rritjen e pjesëmarrjes së grave.
- ♦ Të përdoren OJQ-të për të promovuar gratë drejtuese në mënyrë që të japin shembull për gratë e tjera.

Me ndikues/ persona të famshëm

Vendosja e partneritetit me ndikues dhe persona të famshëm, në veçanti me ata që merren me çështje të rëndësishme për gratë, për të promovuar pjesëmarrjen qytetare të grave. Përdorimi i ndikimit të tyre për të rritur ndërgjegjësimin për rëndësinë e pjesëmarrjes së grave për një cilësi më të mirë të jetës dhe ndikimit duke dhënë shembull.

Të zgjidhen kanale përkatëse të komunikimit

Hulumtimi tregon se gratë në përgjithësi i besojnë më pak medias dhe kanë tendencë të kontrollojnë dy herë informacionin e dhënë. Rekomandohet shumë komunikimi i hapur dhe i sigurtë, pavarësisht nga lloji i kanalit.

Përdorimi i TV për të arritur deri te gratë

- ♦ Të promovohen gratë aktiviste dhe shembujt pozitivë të grave politikane.
- ♦ Të promovohen temat e rëndësishme për gratë përmes debateve, programeve, etj., Veçanërisht ato që përqendrohen tek sfidat e tyre të përditshme.
- ♦ Të përfshihen dhe promovohen gratë pjesëmarrëse në debate mbi tema që zakonisht nuk konsiderohen “tema të grave” dhe të sigurohet që të merren parasysh pikëpamjet e grave.
- ♦ Të promovohen parimet e barazisë gjinore dhe mosdiskriminimit.
- ♦ Të përdoren formate të tjera dhe jo vetëm paraqitjet standarde televizive politike. Të përfshihen tema në lidhje me pjesëmarrjen e grave në shfaqje argëtuese, programe të mëngjesit, etj.

Të organizohen takimeve ballë për ballë ose ngjarje të tjera të komunitetit

Të përdoret potenciali i formateve të cilat ato i njohin për diskutuar tema në një mjedis joformal, në vend që të organizohen ngjarje në të cilat nuk janë të gatshme të marrin pjesë.

- ♦ Të përdoren formate që lehtësojnë ndërveprimin e drejtpërdrejtë siç janë: tubimet e vogla, takimet joformale lokale për të ndërtuar marrëdhënie besimi dhe për të forcuar vetë-perceptimin e tyre pozitiv.
- ♦ Të zbatohet një qasje gjinore në organizimin e takimeve dhe/ose rregullimi dhe ofrimin e kujdesit dhe argëtimit shtesë për fëmijët e tyre
- ♦ Të propozohen projekte ose aktivitete të komunitetit që kanë potencialin të grumbullojnë njerëz ose grupe specifike nga komuniteti.

Të përdoren mediat sociale për të arritur deri te gratë më të reja.

Mediat sociale janë kanali kryesor i informacionit me një potencial të madh për të angazhuar pjesën më të re të popullsisë:

- ♦ Të promovohen temat rinore
- ♦ Të promovohen gratë kandidate
- ♦ Të promovohen shembuj pozitivë të aktivizmit të grave dhe ndikimit të tyre.
- ♦ Të promovohet kultura partiake e mosdiskriminimit dhe barazisë
- ♦ Të mundësohet shprehja se lirë të mendimit (sondazhe, debate, komente) etj.
- ♦ Të mundësohen dhe mbështeten nismat

Të përdoren kanale të tjera jo-tradicionale

- ♦ Të organizohen trajnime falas për lidërsipin, paraqitjen publike, etj.
- ♦ Të organizohen aktivitete dhe ngjarje humanitare për të nxitur interes dhe pjesëmarrje
- ♦ Të organizohen aktivitete në palestër apo ngjitje në mal
- ♦ Të organizohen kurse, konferenca dhe punëtori profesionale
- ♦ Të organizohen festivale të filmit që trajtojnë aktivizmin e grave
- ♦ Koncerte, pikniqe dhe ngjarje të tjera.

GRATË NGA ZONAT RURALE

Rekomandimet për gratë në popullatën e përgjithshme vlejné edhe për grupin demografik të grave nga zonat rurale, me theks në prioritetet e mëposhtme: ndërgjegjësimi, besimi, besimi në fuqinë e ndikimit të tyre dhe kanalet / mënyrat e pjesëmarrjes.

Të rritet ndërgjegjësimi për rëndësinë e pjesëmarrjes së grave

- ♦ Përqëndrim në rëndësinë dhe përfitimet e pjesëmarrjes socio-politike të grave: duke inkurajuar besimin në demokraci përmes pjesëmarrjes, duke i dhënë përparësi shëndetësisë, arsimit dhe treguesve të tjerë kryesorë të zhvillimit; si dhe procesit të vendimmarrjes dhe politikave që pasqyrojnë përparësinë që i jepet familjeve, grave dhe pakicave etnike, cilësisë së jetës, etj.
- ♦ Të zërthehen stereotipat dhe paragjykimet.
- ♦ Të përdoren shembuj pozitivë të përfaqësuesve dhe aktivistëve politikë të grave në fushatat politike.
- ♦ Të sigurohet që sjellja e anëtarëve të partisë të jetë në përputhje me vlerat e barazisë gjinore.
- ♦ Të krijohen aleanca me burra dhe organizata të tjera të grave për të promovuar pjesëmarrjen e grave në jetën publike dhe politike.

Të forcohet vetë-perceptimi i grave nga zonat rurale si faktor i fuqishëm i ndryshimit

- ♦ Të promovohen shembuj pozitivë lokalë që njihen dhe respektohen nga komuniteti dhe të theksohet ndikimi i tyre.

- ♦ Të krijohen mekanizma për të konsultuar dhe për të komunikuar me gratë në Bashkësitë lokale kur krijohen programet ose politikat partiake.
- ♦ Të promovohen dhe mundësohen projekte dhe iniciativa më të vogla të komunitetit që adresojnë çështje të ndryshme të cilat i prekin popullatën rurale.
- ♦ Të ndiqen shpesh shqetësimet e grave rurale në periudhën midis zgjedhjeve.
- ♦ Të nxiten politikanët dhe aktivistët e partive më të mëdha politike të ngrenë zërin për nevojat e popullatës rurale.
- ♦ Të merret parasysh përdorimi i formave të dryshme të komunikimit, si takimet joformale me përfaqësues dhe aktivistë lokalë me ndikim, rrëfime të palëve të treta, projekte të komunitetit të mundësuar nga partitë politike ose organizata të tjera, vizita të rregullta mujore në komunitet.

Të fuqizohen gratë rurale dhe të rritet vetëbesimi i tyre

- ♦ Të ndërtohet një ambient besimi, respekti dhe mos-diskriminimi.
- ♦ Të sigurohet zhvillimi aftësisë të veçantë për të mundësuar pjesëmarrjen qytetare të sigurt nga ana e grave, duke përfshirë aftësitë drejtuese, fjalimet në publik dhe paraqitjen në publik. Ndërkohë të merren parasysh edhe përgjegjësitë e përditshme shtëpiake të grave rurale.
- ♦ Të favorizohet pjesëmarrja kolektive dhe jo ajo individuale.
- ♦ Të jepet kontribute në ndërtimin e një kulture politike që inkurajon pjesëmarrjen e grave në të gjitha nivelet e shoqërisë, pa frikë nga abuzimi seksual, misogjenist ose fanatik dhe gjuha e urrejtjes, frikësimi dhe dhuna.

Të promovohen kanale dhe rrugë të reja për të inkurajuar pjesëmarrjen qytetare të grave rurale

- ♦ Formatet për tu marrë në konsideratë: takimet e rregullta, sondazhet ose formatet e tjera për shprehjen e mendimeve për një çështje specifike .
- ♦ Iniciativat për të trajtuar shqetësimet lokale.
- ♦ Iniciativat humanitare.
- ♦ Iniciativat të bazuara në aftësi (gatim, punë dore etj.).

Të krijohen aleanca:

Me organizatat lokale të shoqërisë qytetare për të:

- ♦ Identifikuar çështjet në nivelin e komunitetit që janë të rëndësishme për gratë lokale
- ♦ Mbështetur projekte të vogla të iniciuara nga organizatat lokale të grave.
- ♦ Vendosur kontakte të ngushta me Bashkësitë rurale.
- ♦ Forcuar kapacitetet, pozicionin dhe rrjetëzimin e organizatave lokale brenda komunitetit rural për të rritur besueshmërinë e tyre dhe fuqinë ndikuese.

Me mediat (dixhitale dhe tradicionale) për të

- ♦ Promovuar çështje të rëndësishme për gratë rurale, veçanërisht ato që përqendrohen në përmirësimin e cilësisë së jetës së popullatës rurale dhe grave rurale në veçanti.
- ♦ Monitoruar progresin e projekteve të rëndësishme për popullatën dhe gratë rurale.
- ♦ Promovuar rrëfime të përqendruara në shembuj pozitivë dhe të suksesshëm të aktivisteve rurale femra.
- ♦ Promovuar diversitetin mes kandidatëve (gratë, të rinj, popullatë rurale) gjatë fushatave zgjedhore.
- ♦ Promovuar kanale dhe rrugë të reja për pjesëmarrjen qytetare të komunitetit rural me fokus mbi gratë rurale.

Të përdoren kanalet relevante të komunikimit dhe të aplikohet si qasja tradicionale, ashtu dhe ajo jokonvencionale

Të përdoret televizioni për të arritur deri te popullata rurale. Të kombinohen stacionet kombëtare dhe lokale televizive

- ♦ Të përdoren formate që mundësojnë kontekstualizimin dhe shfrytëzimin e informacionit, veçanërisht duke pasur parasysh që televizioni është burimi kryesor i informacionit për të moshuarit, gratë dhe njerëzit në spektrin më të ulët të të ardhurave dhe arsimit.
- ♦ Të përdoren lloje të ndryshme të programeve, përfshirë shfaqjet politike, argëtuese, stilin e jetës, programet e mëngjesit, etj.
- ♦ Të promovohen tema të rëndësishme për popullatën rurale dhe për gratë rurale përmes debateve, programeve me të ftuar, etj, duke u fokusuar mbi përmirësimin e cilësisë së jetës, migrimin e të rinjve, etj.

Të organizohen takime ballë për ballë ose ngjarje të tjera të komunitetit

Për shkak të orarit të ngarkuar të grave rurale dhe prirjes së tyre të tyre për kontakte dhe takime të drejtpërdrejta, takimet e drejtpërdrejta dhe joformale mund të nxisin pjesëmarrjen e tyre në aktivitete qytetare dhe politike.

- ♦ Të përdoren formate të ndryshme që mundësojnë ndërveprimin e drejtpërdrejtë si tubimet e vogla, takimet joformale lokale për të ndërtuar marrëdhënie besimi dhe për të forcuar vetë-perceptimin e tyre pozitiv.
- ♦ Të sigurohet qasje gjinore kur organizohen takime, duke u kujdesur për agjendën ditore dhe komoditetin e grave ose të sigurohet kujdes dhe argëtim shtesë për fëmijët e tyre.
- ♦ Të propozohen projekte ose aktivitete të komunitetit që kanë potencialin të grumbullojnë gratë nga komuniteti.

Të përdoren mediat sociale për të arritur deri te gratë më të reja rurale

Të pilotohen kanale të tjera jo-tradicionale

- ♦ Të organizohen aktivitete dhe ngjarje argëtuese dhe të prezantohen përmbajtje të reja për të aktivizuar grupe specifike.

- ♦ Të angazhohen gratë rurale në ngjarje humanitare
- ♦ Të hulumtohen mënyra për të arritur deri te popullata rurale, duke përfshirë gratë rurale, duke shpërndarë informacione në autobusë, në stacionet e autobusëve, në dyqanet lokale dhe në objektet e tjera të komunitetit.

PERSONAT ME AFTËSI TË KUFIZUARA

Të sigurohet se janë përmbushur të gjitha kërkesat për pjesëmarrje të barabartë dhe në mënyrë efektive dhe të plotë në jetën politike dhe publike

- ♦ Të sigurohet se procedurat e votimit, objektet dhe materialet janë të përshtatshme, të arritshme dhe të lehta për t'u kuptuar dhe për t'u përdorur;
- ♦ Të përdoret teknologji e re aty ku nevojitet për t'iu mundësuar pjesëmarrje;
- ♦ T'u sigurohet i gjithë informacioni i nevojshëm për votim në gjuhë të kuptueshme dhe format të lehtë për t'u përdorur.

Të promovohet një mjedis në të cilin personat me aftësi të kufizuara mund të marrin pjesë në mënyrë të plotë në jetën socio-politike, pa diskriminim dhe në bazë të barabartë me të tjerët, dhe të inkurajohet pjesëmarrja e tyre në jetën socio-politike

- ♦ Të promovohet suksesi elektoral i personave nga këto grupe;
- ♦ Të përfshihen dhe promovohen kandidatët e këtij grupi.

Të krijohen aleanca:

Me organizatat e shoqërisë civile për të fuqizuar dhe lehtësuar pjesëmarrjen qytetare dhe politike të personave me aftësi të kufizuara.

- ♦ Të informohen dhe të edukohen në lidhje me procesin e votimit.
- ♦ Të përfaqësohen nevojat e tyre.
- ♦ Të raportohen dhe alarmohet për pengesat në pjesëmarrje.

- ♦ Të jepet mbështetje dhe të forcohen aftësitë e personave me aftësi të kufizuara për pjesëmarrje të sigurt.
- ♦ Të sigurohet krijimi i lidhjeve midis komunitetit të personave me aftësi të kufizuara dhe institucioneve.
- ♦ Të forcohen kapacitetet, pozita dhe rrjetëzimi i OJQ-ve për të rritur besueshmërinë dhe fuqinë dhe ndikimin e tyre.

Me mediat (digjitale dhe tradicionale)

- ♦ Të promovohen narrativat e përqendruara në shembuj pozitivë dhe të suksesshëm të aktivistëve në mesin e personave me aftësi të kufizuara.
- ♦ Të rritet ndërgjegjësimi për nevojat e personave me aftësi të kufizuara.
- ♦ Të kontribuohet në ndërtimin e një kulture politike që inkurajon personat me aftësi të kufizuara të marrin pjesë në të gjitha nivelet e shoqërisë, pa frikë nga diskriminimi.
- ♦ Të ofrohen informacione dhe programe tek të cilat mund të kenë qasje personat me aftësi të kufizuara, veçanërisht informacione për votuesit.

Të zgjidhen kanale përkatëse të komunikimit

dhe të zbatohet si qasja tradicionale ashtu edhe ajo jokonvencionale. Të rregullohen kanalet e komunikimit sipas nevojave të tyre specifike.

Të përdoret televizioni për të arritur deri tek shumica e popullsisë të personave me aftësi të kufizuara.

- ♦ Të përdoren formate që japin mundësi për të rregulluar aksesueshmërinë e informacionit.
- ♦ Gjithmonë të shtohen titra dhe gjuhën e shenjave në informacionin e paraqitur.
- ♦ Të merren parasysh edhe formate të tjera përveç edicioneve të lajmeve, p.sh. debate, editoriale, tregime të shkurtra apo dëshmi.
- ♦ Kurdo që të jetë e mundur, të paraqitet informacioni në një mënyrë ilustruese, veçanërisht në lidhje me procesin e votimit, të drejtën e votës, raportimin e parregullsive zgjedhore.

Të përdoren mediat sociale për t'u lidhur me popullatën më të re siç janë Facebook, Instagram ose Twitter.

ROMET

Në përgjigje të këtyre sfidave dhe pengesave të identifikuara, rekomandohen një sërë ndërhyrjesh që mund të kontribuojnë në mënyrë efektive për të përmirësuar pjesëmarrjen qytetare dhe politike të popullatës rome në vend:

Të vazhdohen dhe zgjerohen përpjekjet për edukim qytetar

- ♦ Përqendrim në përshkrimin e përfitimeve të angazhimit qytetar, format dhe kanalet për pjesëmarrje, kuptimin e përmirësuar të të drejtave të votimit dhe aktivitetet e ditës së Zgjedhjeve.
- ♦ Të theksohet rëndësia e çdo vote - vlera e saj dhe ndikimi i mundshëm, lidhja me një cilësi më të mirë të jetës, ose mbrojtja e të drejtës së votës.
- ♦ Të zhvillohet fushatë informimi dhe edukimi në gjuhën rome, përveç gjuhës (ve) zyrtare të vendit. Të zbatohet qasje jo-konvencionale duke përfshirë takime të drejtpërdrejta, programe radio, prezantim vizual dhe ilustrues të materialeve të shtypura, fushata në lagje, partneritete me drejtuesit të komunitetit për të ndihmuar bashkësitë dhe individët me probleme të shkrim-leximit.

Të rritet ndërgjegjësimin për rëndësinë e procesit zgjedhor

- ♦ Të inkurajohen partitë politike, autoritetet publike dhe mediat që të promovojnë çështje me interes dhe rëndësi për popullatën rome siç janë: papunësia, vendbanimet joformale rome, ndërtesat e paligjshme, problemet e infrastrukturës, furnizimi me ujë dhe kanalizimi, problemet sociale dhe shëndetësore.
- ♦ Të zbatohet fushatë që synon bashkësin rome për çështjet të politikave ose vendimet e ardhshme politike

Të forcohet besimi se ata mund të kenë ndikim në komunitet ose në shoqëri.

- ♦ Të promovohen shembuj pozitivë të aktivistëve të shquar romë dhe të ndikimit të tyre. Të paraqiten shembuj që vërtetojnë se aktivizmi ka rëndësi dhe ka fuqinë për të rregulluar shoqërinë.
- ♦ Të promovohen projekte dhe iniciativa mikro-komunitare që trajtojnë çështje të ndryshme shqetësuese specifike për bashkësinë romë
- ♦ Të merren parasysh formate të ndryshme si dëshmi, histori të palëve të treta, projekte të komunitetit lokal të lehtësuara nga parti politike ose organizata.

Të përmirësohet perceptimi i tyre negativ për nën-përfaqësimin nga zyrtarët e zgjedhur

- ♦ Të përfshihen çështjet e lidhura me Romët lartë në agjendën publike të përfaqësuesve përkatës politikë.
- ♦ Të ndiqen dhe të kontrollohen periodikisht çështjet me të cilat përballet komuniteti romë në periudhën midis zgjedhjeve.
- ♦ Të nxiten politikanët dhe aktivistët romë të lidhur me partitë kryesore politike për të mbrojtur nevojat e komunitetit romë.
- ♦ Të përdoren mjete të ndryshme të angazhimit siç janë ditët e hapura në komunitet si një kanal për komunikim të dyanshëm, promovimi i çështjeve specifike të romëve në mediat sociale.

Të promovohet komunikimi i përshtatur për të rinjtë romë

- ♦ Të angazhohen njerëz të rinj, të arsimuar si një lidhje midis partive politike dhe komunitetit më të gjerë romë.
- ♦ Të përdoret potenciali i kontaktit personal për të ndikuar, edukuar dhe ndihmuar votuesit për të përvetësuar procesin zgjedhor.

Të krijohen aleanca:

Me organizatat jo-qeveritare, në bashkëpunim me autoritetet ose në mënyrë të pavarur, për:

- ♦ T'i informuar dhe edukuar në lidhje me procesin e votimit dhe për të përmirësuar regjistrimin e votuesve.
- ♦ Të përmirësuar përfaqësimin e romëve në OJQ-të dhe subjektet e tjera që merren me të drejtat e romëve
- ♦ Të forcuar kapacitetet, pozicionin dhe rrjetëzimin e OJQ-ve brenda komunitetit Rom për të rritur besueshmërinë dhe fuqinë e tyre për të ndikuar.

Me media (digjitale dhe tradicionale)

- ♦ Të promovohet narrativ i përqendruar në shembuj pozitivë dhe i suksesshëm i aktivistëve romë.
- ♦ Të promovohen kanale të reja për pjesëmarrjen qytetare të komunitetit romë.

- ♦ Të edukohen dhe të informohen për rëndësinë e votimit, mekanizmat për të mbrojtur të drejtën e votës dhe për procesin e votimit gjatë zgjedhjeve.
- ♦ Të edukohen dhe ndërgjegjësohen rreth parregullsive zgjedhore, dhunës dhe gjuhës së urrejtjes.

Të përdoren kanalet përkatëse të komunikimit dhe të zbatohen të dy qasjet jo-konvencionale dhe tradicionale

Të përdoret televizioni për të arritur deri tek popullata rome.

- ♦ Të përdoren formate që japin mundësi për të kontekstualizuar informacionin dhe për të rritur rëndësinë e tij.
- ♦ Të merren parasysh formatet e tjera të komunikimit përveç lajmeve të reja, p.sh. debate, editoriale, tregime të shkurtra dhe dëshmi që portretizojnë shqetësimet lokale dhe ofrojnë perspektivë në procesin e votimit.
- ♦ Përqëndrim në stacionet televizive që transmetojnë programe në gjuhën rome, si dhe në stacionet televizive lokale
- ♦ Kur është e mundur, të paraqiten informacione ilustrues në gjuhën rome, veçanërisht në lidhje me procesin e votimit, të drejtat e votimit, raportimin e parregullsive zgjedhore.

Të organizohen takime ballë për ballë ose ngjarje të tjera të komunitetit

- ♦ Të përdoren formate të ndryshme për ndërveprim të drejtpërdrejtë siç janë mbledhjet e vogla, takimet joformale lokale për të ndërtuar marrëdhënie besimi me votuesit romë dhe për të rritur perceptimin e tyre të vetë-vlerësimit dhe rëndësisë.
- ♦ Të propozohen projekte ose aktivitete të komunitetit me potencial të mbledhjes së njerëzve ose grupeve specifike nga komuniteti.

Të pilotohen kanale të tjera jo-tradicionale

- ♦ Të merren parasysh mënyrat për të arritur deri te komunitetit rom në jetën e tyre të përditshme për të shpërndarë informacionin, përfshirë në: autobusë, në stacione autobusi, dyqane lokale, tregje të hapura, dyqane berberësh, pako ushqimore, çanta, etj.

Të përdoren mediat sociale për të rritur pjesëmarrjen dhe ndikimin, posaçërisht të të rinjve romë:

- ♦ Të vendoset komunikim më i personalizuar dhe i drejtpërdrejtë bazuar në demografinë, vendndodhjen dhe interesin.
- ♦ Të promovohen temave dhe çështjeve përkatëse për komunitetin rome.
- ♦ Të angazhohen të rinj romë përmes diskutimeve të përqendruara përmes komenteve, sondazheve, forumeve, debateve të drejtpërdrejt, etj.
- ♦ Të rritet komunikimi.
- ♦ Të rritet rëndësia e informacionit duke përdorur potencialin e ndikuesve në lidhje me procesin e votimit, zgjedhjet dhe jetën qytetare.

PERSONA NGA KOMUNITETET E LARGËTA

Në përgjigje të sfidave dhe pengesave të identifikuara, rekomandohen disa ndërhyrje për të shfrytëzuar interesin e tyre të lartë për tema socio-politike dhe për të përmirësuar pjesëmarrjen e tyre qytetare dhe politike:

Të përmirësohet perceptimi negativ i nën-përfaqësimit nga zyrtarët e zgjedhur

- Të vendoset komunikim i rregullt me personat nga bashkësitë e largëta për të identifikuar nevojat dhe shqetësimet e tyre
- Të përfshihen dhe mbahen çështjet e rëndësishme për personat nga bashkësitë e largëta në agjendën publike të përfaqësuesve përkatës politikë.
- Të rritet dukshmëria e çështjeve dhe nevojave të personat nga bashkësitë e largëta

- ♦ Të monitorohen dhe ndiqen rregullisht çështjet që shqetësojnë personave nga Bashkësitë e largëta në periudhën midis zgjedhjeve
- ♦ Të inkurajohen politikanë dhe aktivistë që janë pjesë e partive kryesore politike për të mbrojtur nevojat e popullsisë në personat nga personat nga këto vise.
- ♦ Të përdoren mjete të ndryshme për të promovuar komunikim të dyanshëm si vizitat e rregullta mujore në komunitet, të promovohen shqetësime të popullatës në komunitete të largëta në media, si dhe të evidentohet rregullisht progresi i arritur; të promovohen çështjet dhe shqetësimet e komunitetit të ri rural në mediat sociale.

Të rritet besimi në fuqinë e tyre për të bërë një ndikim në bashkësinë ose shoqërinë e tyre

- ♦ Të promovohen dhe lehtësohen projekte dhe iniciativa më të vogla të komunitetit që adresojnë çështje të ndryshme shqetësuese.
- ♦ Të promovohen shembuj pozitivë lokalë që njihen dhe respektohen nga komuniteti dhe të nënvizohet ndikimi i tyre. Të paraqiten shembuj që vërtetojnë se aktivizmi ka rëndësi dhe ka fuqinë për të rregulluar shoqërinë.
- ♦ Të organizohen takime joformale me përfaqësues dhe aktivistë lokalë me ndikim, të shfrytëzohen rrëfime të palëve të treta, të realizohen projekte të vogla të komunitetit të mbështetura nga një parti politike ose organizatë tjetër.

Fuqizim dhe forcim i vetëbesimit

- ♦ Të organizohen fushata arsimore mbi metodat e pjesëmarrjes qytetare
- ♦ Të mbështetet zhvillimi i aftësisë për pjesëmarrje me besim
- ♦ Të forcohen bashkëpunimet me bashkësitë fqinjë

Të promovohen kanalet dhe metodat lokale për të inkurajuar bashkësitë e largëta që të marrin pjesë në jetën qytetare.

- ♦ Të përdoren komunat pasi ato shihen si më të arritshme për të inkurajuar pjesëmarrjen e mëtejshme
- ♦ Të përfshihen në çështjet me interes
- ♦ Të vendoset theksi në përfitimet për bashkësinë
- ♦ Formatet për t'u marrë parasysh: takime të rregullta personale, tubime në grupe më të vogla, sondazhe ose forume të tjera ku ata mund të shprehin mendimet e tyre mbi çështjet me interes, mundësitë për të ngritur iniciativa, etj

Të krijohen aleanca:

Me organizatat lokale të shoqërisë civile që:

- ♦ Të identifikohen çështjet në nivelin mikro që janë të rëndësishme për Bashkësitë lokale.
- ♦ Të mbështeten projekte të vogla të iniciuara nga organizatat lokale.
- ♦ Të vendosen kontakte të ngushta me Bashkësitë të largëta.
- ♦ Të forcohen kapacitetet, pozicioni dhe rrjetëzimi i organizatave lokale brenda komunitetit

të largët për të rritur besueshmërinë e tyre dhe fuqinë ndikuese.

Me mediat (digjitale dhe tradicionale)

- ♦ Të promovohen çështje përkatëse, veçanërisht ato të përqendruara në përmirësimin e cilësisë së jetës (kujdesi shëndetësor, transporti, migrimi, etj.).
- ♦ Të ndiqet progresi i projekteve të rëndësishme për Bashkësitë e largëta.
- ♦ Të promovohen narrative të përqendruara në shembuj pozitivë dhe të suksesshëm të aktivistëve rural.
- ♦ Të promovohen dhe prezantohen kandidatë më të ndryshëm (gra, të rinj, rural, etj.) gjatë fushatave zgjedhore.

Të zgjidhen kanalet përkatëse të komunikimit

dhe të zbatohen të dy qasjet jo-konvencionale dhe tradicionale

Të përdoret TV për të arritur shumicën e popullsisë së largët.

- ♦ Të promovohen përfaqësues dhe tema të rëndësishme për popullatën e largët përmes debateve, programeve me të ftuar, etj, veçanërisht ato të përqendruara në përmirësimin e cilësisë së jetës, migrimin e të rinjve, etj.
- ♦ Të përdoren formate që japin mundësi për të kontekstualizuar informacionin dhe për të rritur rëndësinë e tij, veçanërisht sepse TV është kanali kryesor që ndjekin të moshuarit, gratë dhe personat me arsim dhe të ardhur të ulëta.

Të organizhen takime ballë për ballë ose ngjarje të tjera në komunitet.

- ♦ Megjithëse TV është mënyra më efektive për shpërndarjen e informacionit, takimet e drejtpërdrejta në një mjedis joformal është kanali më i preferuar për komunikim për Bashkësitë e largëta.
- ♦ Të përdoren formate të ndryshme për ndërveprim të drejtpërdrejtë siç janë tubimet e vogla, takimet joformale lokale për të ndërtuar marrëdhënie besimi dhe për të rritur ndjenjën e tyre të rëndësisë dhe vetë-vlerësimit.

Të përdoren mediat sociale për të arritur të rinjtë nga Bashkësitë e largëta.

Të pilotohen kanale të tjera jo-tradicionale

- ♦ Të merren parasysh mënyrat për të arritur komunitete të largëta në jetën e tyre të përditshme në mënyrë që të shpërndahen informacionet, për shembull, në autobusë, në stacione autobusi, dyqane lokale dhe ambiente të tjera të komunitetit.

PERSONA SHUMË TË VARFËR

Të vazhdohen dhe zgjerohen përpjekjet për edukim qytetar

Të fuqizohet dhe rritet rëndësia e pjesëmarrjes qytetare dhe politike arsimit dhe informacionit janë kritike.

- ♦ Të edukohen në lidhje me mbrojtjen e të drejtave qytetare dhe politike.
- ♦ Të edukohen se si të ushtrojnë të drejtat e tyre qytetare dhe politike.
- ♦ Të edukohen për rrugët përkatëse institucionale për të shprehur interesat, shqetësimet dhe problemet e tyre.
- ♦ Përqëndrim në përfitimet e angazhimit qytetar, format dhe kanalet për pjesëmarrje, një kuptim më të mirë të të drejtave individuale të votuesit dhe aktivitetet në ditën e zgjedhjeve.
- ♦ Të implementohen qasje jo-konvencionale për shkak të kohës dhe burimeve të kufizuara të tilla si takime të drejtpërdrejta, prezantim vizual i materialeve të shtypura, fushata në lagje, edukim për institucionet shoqërore, partneritet me drejtuesit e komunitetit për të pasur qasje deri te Bashkësitë dhe individët me njohuri të dobta të shkrim-leximit.

Të rritet besimi në fuqinë e tyre për të pasur një ndikim në komunitet ose shoqëri

- ♦ Të krijohen mundësi për përfshirje kuptimplotë të njerëzve shumë të varfër në aktivitete lokale ose projekte për përmirësimin e segmenteve të jetës së tyre (shëndërimi i një institucioni lokal në një qendër të kujdesit për fëmijë ose institucion sanitar, projekte të vogla për përmirësimin e shtëpive).

- ♦ Të promovohen shembuj pozitivë që vërtetojnë se aktivizmi ka rëndësi dhe ka fuqinë për të rregulluar shoqërinë.
- ♦ Të mirren parasysh formate të ndryshme si dëshmi, histori të palëve të treta, projekte të komunitetit lokal të lehtësuara nga parti politike ose organizata.

Të përmirësohet perceptimi negativ të të qenit të nënpërfaqësuar dhe të padukshëm

- ♦ Të demonstrohet ndjeshmëri dhe kuptim për sfidat me të cilat përballen.
- ♦ Të përfshihen dhe mbahen çështjet dhe propozimet e lidhura me varfërinë në agjendën publike të përfaqësuesve përkatës politikë.
- ♦ Të ndiqen dhe kontrollohen kohëpaskohe çështjet me të cilat përballen ky komunitet në periudhën midis zgjedhjeve.
- ♦ Të inkurajohen politikanë dhe aktivistë që janë pjesë e partive kryesore politike që të avokojnë për nevojat e komunitetit me të ardhura të ulëta.
- ♦ Të përdoren mjete të ndryshme siç janë takime të rregullta në komunitet, bashkëpunim me shërbimet sociale për të kuptuar dhe punuar në hartimin e një zgjidhjeje për problemet, avokim publik të çështjeve të lidhura me varfërinë, etj.

Të promovohet komunikimi i përshtatur për grupe të ndryshme me të ardhura të ulëta

Grupi shumë i varfër është tepër heterogjen. Ai përfshin:

- ♦ Prindër beqarë.
- ♦ Familje me fëmijë me aftësi të kufizuara.
- ♦ Njerëz të moshuar pa pension.
- ♦ Familje më të mëdha me një burim të vetëm të ardhurash.
- ♦ Familjet pa dokumente banimi, etj.

Të gjithë ata kanë nevoja dhe shqetësime specifike. Të përshtatet komunikimi ndaj nevojave të tyre.

Të krijohen aleanca:

Me organizatat e shoqërisë civile për përmirësimin e edukimit qytetar dhe të votuesve, në bashkëpunim me autoritetet ose në mënyrë të pavarur.

Megjithatë organizatat qytetare janë gjithnjë e më të përfshira në ofrimin e shërbimeve sociale, ato trashëgojnë si përgjegjësinë ashtu edhe fuqinë për të vepruar si përfaqësues të bashkësive të cilave u shërbejnë. Ata mund të luajnë një rol të rëndësishëm:

- ♦ Për t'i informuar dhe për t'i edukuar për të drejtat qytetare dhe politike.
- ♦ Për të përmirësuar përfaqësimin e personave shumë të varfër përmes OJQ-e dhe subjekteve të tjera që merren me këto komunitete.
- ♦ Për të lehtësuar reagimin e sistemit: duke vepruar si një pikë lidhëse midis këtij grupi dhe sistemit dhe për t'i mbështetur ata në mbrojtjen e të drejtave dhe interesave të tyre.
- ♦ Për të forcuar kapacitetet, pozicionin dhe rrjetëzimin e OJQ-ve që ofrojnë shërbime sociale dhe ndihmojnë për të rritur besueshmërinë dhe fuqinë e tyre për të ndikuar.

Me media (përqendrohuni te qasja tradicionale)

- ♦ Të promovohen narrativat e përqendruara në shembuj pozitivë dhe të suksesshëm të aktivizimit të bashkësive të pa privileguara.
- ♦ Të edukohen për mënyrat se si ata mund të ushtrojnë të drejtat e tyre qytetare dhe politike.
- ♦ Të promovohen tema në lidhje me çështjet dhe shqetësimet e këtyre grupeve të pa privileguara.
- ♦ Të edukohen dhe të informohen për rëndësinë e votimit, mekanizmat për të mbrojtur dhe ushtruar të drejtat e votës.

Të zgjidhen kanale përkatëse të komunikimit dhe të zbatohen të dy qasjet jo-konvencionale dhe tradicionale

Të përdoret televizioni për të arritur deri tek bashkësitë shumë të varfra për shkak të qasjes së kufizuar në teknologjinë e përparuar.

- ♦ Të përdoren formate që kontekstualizojnë informacionin.
- ♦ Të mirren parasysh formate të tjera përveç lajmeve, p.sh. debate, editoriale, tregime të shkurtra dhe dëshmi.
- ♦ Përveç shfaqjeve politike, të mirren parasysh përdorimi i programeve të mëngjesit, mënyrës së jetesës dhe shfaqjeve të specializuara (p.sh. për shëndetin).
- ♦ Kur është e mundur, të paraqitet informacioni në një mënyrë ilustruese, veçanërisht në lidhje me procesin e votimit, të drejtat e votës, raportimin e parregullsive zgjedhore.
- ♦ Të organizohen takime të drejtpërdrejta ose ngjarje të tjera të komunitetit.
- ♦ Të përdoren formate për ndërveprim të drejtpërdrejt siç janë mbledhjet e vogla, takimet joformale në lagje për të vendosur besimin dhe për të rritur vetë-perceptimin e tyre pozitiv.
- ♦ Të propozohen projekte ose aktivitete të komunitetit që kanë potencialin të mbledhin njerëzit ose grupet specifike të komunitetit.

Të pilotohen kanale të tjera jo-tradicionale

- ♦ Të mirren parasysh metodat efektive të shpërndarjes së informacionit, për shembull në autobusë, në stacione autobusësh, dyqane lokale, tregje të hapura, parukieri, pako ushqimore, çanta, etj.
- ♦ Të përdoren qendrat sociale dhe institucionet e tjera me interes për trajnim mbi të drejtat qytetare dhe politike dhe si kanale për pjesmarrje.

TË PAPUNË KRONIKISHT

Të rritet besimi në fuqinë e tyre për të pasur ndikim në bashkësinë ose shoqërinë.

- ♦ Të krijohen mundësi për përfshirje kuptimplotë të personave kronikisht të papunë në proceset e vendimmarrjes dhe të promovohen shembujt në të cilët përfaqësuesit e këtij grupi kanë role drejtuese në iniciativat e bazuara në komunitet. Nëse njerëzit besojnë se ata mund të bëjnë një ndryshim në bashkësinë / lagjen e tyre ose të përmirësojnë cilësinë e jetës përmes veprimeve të tyre, atëherë ata do të jenë më të gatshëm të marrin pjesë në aktivitete qytetare.
- ♦ Të promovohen projekte dhe iniciativa të komunitetit që trajtojnë çështje të ndryshme shqetësuese. Përqendrim më i madh në projekte qytetare sesa në aktivitete politike që kanë përfitime të prekshme për bashkësinë ose lagjen dhe lidhen me interesat dhe aftësitë e tyre (p.sh. iniciativa humanitare, gatimi për një qëllim tjetër, kujdesi për lagjen, rinovimi ose mirëmbajtja e sheshit të lojërave, etj.)
- ♦ Të promovohen shembuj pozitivë që vërtetojnë se aktivizmi ka rëndësi dhe ka fuqinë për të rregulluar shoqërinë.
- ♦ Të mirren parasysh formate të ndryshme të tilla si mikro-projekte në nivelin e komunitetit, dëshmi, histori të palëve të treta.

Të përmirësohet perceptimi negativ i nën-përfaqësimit nga partitë politike, zyrtarët e zgjedhur dhe organizatat e tjera.

- ♦ Të përfshihen dhe promovohen aktivistë qytetarë dhe politikë që janë të papunë.
- ♦ Të përfshihen dhe mbahen çështjet dhe propozimet e papunësisë në agjendën publike të përfaqësuesve përkatës politikë.
- ♦ Të përdoret një larmi mjetesh të tilla si takime të rregullta në komunitet, bashkëpunim me shërbimet sociale për të punuar në zgjidhjen e çështjeve, avokim publik për të varfërit, etj.

Të zgjerohen përpjekjet për edukim qytetar

- ♦ Të rritet ndërgjegjësimi në lidhje me mbrojtjen e të drejtave të tyre qytetare dhe politike.
- ♦ Të edukohen për mënyrat se si mund të ushtrojnë të drejtat e tyre qytetare dhe politike.
- ♦ Të rritet ndërgjegjësimi për rrugët e duhura institucionale për shprehjen e këtyre interesave, shqetësimeve dhe problemeve.
- ♦ Përqendrim në përfitimet nga angazhimi qytetar, format dhe kanalet për pjesëmarrje, kuptim më të mirë të të drejtave të zgjedhësve dhe aktivitetet në ditën e zgjedhjeve.
- ♦ Të implementohen qasje jo-konvencionale siç janë takimet e drejtpërdrejta, fushatat në lagje, tubimet joformale në lagje, partneritetet e drejtuesve të komunitetit për të arritur Bashkësitë dhe individët dhe kanalet konvencionale ku ata mund të artikulojnë shqetësimet e tyre (ditë të hapura, sondazhe, etj.).

Të forcohen kapacitetet e tyre për pjesëmarrje të sigurt

- ♦ Të ndërtohen kapacitete për të folur dhe debatuar në publik
- ♦ Të rritet ndërgjegjësimi për të drejtat qytetare dhe politike

Të krijohen aleanca:

Me mediat (digjitale dhe tradicionale)

- ♦ Të promovohen narrativat e përqendruara në shembuj pozitivë dhe të suksesshëm të aktivizmit të bashkësive në nevojë në përgjithësi.
- ♦ Të edukohen për mënyrat se si mund të ushtrojnë të drejtat e tyre qytetare dhe politike.
- ♦ Të promovohen tema në lidhje me çështjet dhe shqetësimet e të papunëve.
- ♦ Të edukohen dhe informohen për rëndësinë e votimit, mekanizmat për të mbrojtur të drejtat e votimit dhe për t'u aftësuar për procesin e votimit gjatë zgjedhjeve.
- ♦ Të ndërgjegjësohen rreth parregullsive zgjedhore, dhunës dhe gjuhës së urrejtjes.

Të zgjidhen kanalet përkatëse të komunikimit dhe të zbatohen qasjet jo-konvencionale dhe tradicionale

Të përdoret TV për t'iu qasur të papunëve.

- ♦ Të përdoren formate që japin mundësi për të kontekstualizuar informacionin dhe për të rritur rëndësinë e tij.
- ♦ Të mirren parasysh formate të tjera përveç lajmeve, p.sh. debate, editoriale, tregime të shkurtra dhe dëshmi që paraqesin shqetësime dhe ofrojnë depërtim në procesin e votimit.
- ♦ Të konsiderohet përdorimi i programeve të mëngjesit, të stilit të jetesës dhe programeve të specializuara përveç atyre politike.

Të organizohen takime ballë për ballë ose ngjarje të tjera të komunitetit.

- ♦ Të përdoren formate të ndryshme për ndërveprim të drejtpërdrejtë siç janë mbledhjet e vogla, takimet joformale (p.sh. përpara dyqanit tradicional ose pikave të tjera të takimit në lagje, në shtëpi private / oborre etj.), në lagjet e tyre për të vendosur raporte besimi dhe për të rritur perceptimin e tyre për vetëvlerësimi dhe rëndësi. Kjo është veçanërisht e përshtatshme në lagjet me një shkallë më të lartë të papunësisë.
- ♦ Të propozohen projekte ose aktivitete të komunitetit që kanë potencialin të grumbullojnë njerëzit ose grupet specifike nga komuniteti.

Të pilotohen kanale të tjera jo-tradicionale

- ♦ Të mirren parasysh teknikat efektive të komunikimit për shpërndarjen e informacionit në autobusë, në stacione autobusësh, dyqane lokale, tregje të hapura, dyqane berberësh, pako ushqimore, çanta, ose vende ose produkte të përshtatshme të konsumuara nga ky grup.

Të përdoren mediat sociale për të rritur pjesëmarrjen dhe ndikimin ose për të ngritur iniciativa pasi ato mundësojnë një komunikim më të përqendruar dhe të personalizuar. Mediat sociale janë një kanal i rëndësishëm për anëtarët e rinj dhe të moshës mesatare të këtij grupi (më shumë se 20% marrin informacion në lidhje me situatën socio-politike dhe zgjedhjet nga mediat sociale).

BASHKËSITË E TJERA ETNIKE

Si përgjigje ndaj këtyre sfidave dhe pengesave të identifikuara, rekomandohen një sërë ndërhyrjesh që mund të kontribuojnë në mënyrë efektive për të përmirësuar pjesëmarrjen qytetare dhe politike të etnive të tjera në vend:

Të rritet ndërgjegjësimi për rëndësinë e pjesëmarrjes në jetën socio-politike

- ♦ Përqëndrim në përshkrimin e përfitimeve të angazhimit qytetar për demokracinë dhe shoqërinë civile.
- ♦ Të identifikohen modelet e roleve dhe ndikuesve dhe të promovohen aktivitetet dhe ndikimi i tyre.

Përqëndrim në promovimin e vlerave qytetare dhe demokratike, dhe të nevojave të grupeve etnike

- ♦ Të promovohet përfshirja dhe jo shoqëria etnocentrike.
- ♦ Të promovohet arsimi, të drejtat e njeriut, shëndeti, prosperiteti, cilësia e mirë e jetës, etj.
- ♦ Të raportohen dhe diskutohen çështje që kanë të bëjnë me bashkësinë.

Përqëndrim në krijimin e listave të larmishme të kandidatëve

- ♦ Të promovohet diversiteti etnik, gjinor dhe i moshës.

Të rritet besimi në fuqinë e tyre për të ushtruar ndikim në komunitet ose shoqëri

- ♦ Të promovohen shembuj pozitivë lokalë që njihen dhe respektohen nga komuniteti dhe nënvizohet ndikimi i tyre.
- ♦ Të përmirësohet reagimi i institucioneve shtetërore dhe i partive politike ndaj nevojave të qytetarëve.

Të promovohen kanale dhe procedura për të inkurajuar pjesëmarrjen në jetën qytetare

Ky grup ka mungesë të vetëdijes për kanalet e pjesëmarrjes në jetën socio-politike.

Të krijohen aleanca:

Me mediat (dixhitale dhe tradicionale)

- ♦ Të promovohen narrativat e përqendruara në shembuj pozitivë dhe të suksesshëm të pjesëmarrjes qytetare.
- ♦ Të rritet ndërgjegjësimi në lidhje me përfitimet e pjesëmarrjes aktive qytetare.
- ♦ Të promovohen kanale dhe mënyra për pjesëmarrjen qytetare.
- ♦ Të përfshihe qytetarët në debate dhe emisione për të hapur diskutime rreth çështjeve të interesit.

Me ndikues/persona të famshëm

Të zhvillohen partneritete me ndikues për të promovuar pjesëmarrjen qytetare dhe vlerat qytetare dhe demokratike; Narrativi duhet të përqendrohet në gjithë shoqërinë në tërësi, e jo vetëm në përkatësinë etnike.

Të zgjidhen kanale përkatëse të komunikimit dhe të zbatohen të dy qasjet, tradicionalen dhe jokonvencionalen

Të përdoret televizioni për të arritur deri tek shumica e këtij grupi.

Opsionet më të rekomanduara janë edicionet e lajmeve, debatet, emisionet, studiot e hapura, etj.

Të merret parasysh përdorimi i llojeve të tjera të programeve për të arritur deri te ky segment i popullatës, për shkak të rezistencës ndaj programeve politike. Të merren parasysh programet e stilit të jetesës, shëndetit, emisionet e gatimit, etj.

Ky grup ka tendencë të preferojë stacione televizive rajonale dhe të huaja për t'u informuar lidhur me bashkësinë etnike. Të kombinohet televizioni dhe mediat sociale dhe portalet në internet për të siguruar një komunikim efektiv me këtë komunitet.

Të përdoren mediat sociale për të arritur deri tek të rinjtë, përfshirë pjesën e arsimuar dhe të punësuar të popullsisë.

- ♦ Mediat sociale janë kanali kryesor i informacionit me një potencial të madh për të angazhuar të rinjtë e këtij grupi demografik.

Të organizohen takime ballë për ballë ose ngjarje të tjera të komunitetit.

- ♦ Formati i këtyre takimeve duhet të jetë joformal, siç janë takimet në kafe, debatet, projektet e përbashkëta të komunitetit).

Të pilotohen kanale të tjera jo-tradicionale

- ♦ Të organizohen ngjarje rajonale argëtuese ose sportive.
- ♦ Të organizohen aktivitete dhe ngjarje humanitare për të nxitur interesin dhe pjesëmarrjen.